

Ensi- ja turvakotien liiton, Mannerheimin Lastensuojeluliiton ja Pelastakaa Lasten yhteiset hallitusohjelmataavoitteet

Lapsiin ja nuoriin tulee investoida

Ensi- ja turvakotien liitto, Mannerheimin Lastensuojeluliitto ja Pelastakaa Lapset odottavat seuraavan hallituksen parantavan lapsi- ja perhepolitiikkaa. Lapsi- ja perhepolitiikka on ollut tällä hallitus- ja eduskuntakaudella leikkauspolitiikkaa, jossa lyhytaikaiset säästöt ovat sivuuttaneet pitkäjänteisen hyvinvointi- ja talousnäkökulman. Lasten palveluihin ja perheiden tukeen on tehty leikkauksia, jotka vahingoittavat lasten ja nuorten hyvinvointia sekä lisäävät tulevia kustannuksia.

Lapsi-, nuoriso- ja perheasioiden kansallinen koordinaatio on myös tällä hetkellä puutteellista. Lapsi-, nuoriso- ja perheasiat ovat valtionhallinnossa hajallaan, päätöksenteko on sirpaleista eikä kokonaiskuvaa ja -vastuuta ole kenelläkään.

Lapsuus- ja nuoruusiän olosuhteet vaikuttavat ratkaisevalla tavalla koko elämän terveyteen ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Perusta toiminta-, opiskelu- ja työkyvylle muodostuu lapsuudessa. Lasten ja nuorten hyvinvointi rakentuu perheessä, vertaissuhteissa sekä varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa, lukio- ja ammattikoulutuksessa ja vapaa-ajantoiminnoissa.

- **Lasten ja nuorten peruspalveluihin tulee panostaa. Investoimalla peruspalveluihin, ehkäisevään työhön ja varhaiseen tukeen ehkäistään lasten ja nuorten syrjäytymistä ja säästetään kalliista korjaavista toimenpiteistä.** Esimerkiksi neuvolassa tulee olla riittävät resurssit havaita perheiden hyvinvoinnin riskejä ja ohjata perheitä tarvittavien palvelujen piiriin.
- **Lapsi-, perhe- ja nuorisoasioiden kansallista koordinaatiota, ohjausta ja johtamista tulee parantaa. Lainsäädännön, kuntien palvelujen järjestämiseen annettavien valtionosuuksien ja informaatio-ohjauksen kehittämällä lasten ja nuorten peruspalveluja ja niiden piirissä annettavaa varhaista tukea tulee vahvistaa.**
- **Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistuksessa (Sote-uudistus) on vahvistettava lasten ja nuorten peruspalveluja, ehkäisevää työtä ja varhaista tukea.** Läheisyysperiaatteesta on huolehdittava peruspalveluissa. Erityistason osaamista on tuotava peruspalvelujen käyttöön. Lasten ja nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet palveluihin on turvattava sote-alueilla.

Lasten oikeudet tulee ottaa vakavasti

Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisesti kaikissa lapsia koskevissa toimissa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Lapsen oikeuksien sopimus ei ole hyvän tahdon ohjelmajulistus, vaan valtion ja kuntien päättäjiä velvoittava ihmisoikeussopimus. Lapsen oikeuksien sopimuksen sisältöä ei tunneta Suomessa vielä kukaan riittävällä tavalla, vaikka sopimus täyttää tänä syksynä 25 vuotta.

- **Tiedotusta ja koulutusta lapsen oikeuksien sopimuksesta ja muista lasten oikeuksista tulee lisätä** lapsille, lasten kanssa työskenteleville, lasten vanhemmille, päätöksentekijöille ja päätöksiä valmisteleville virkamiehille.

Päätöksenteossa tulee arvioida lapsiin ja nuoriin kohdistuvat vaikutukset. Vaikutusten arvioinnilla saadaan parempia ja vaikuttavampia päätöksiä. Lapsen edun turvaaminen päätöksenteossa edellyttää lapsiin kohdistuvien vaikutusten arviointia. Vuonna 2012 vain kolmessa prosentissa hallituksen lakiesityksiä arvioitiin lapsiin ja nuoriin kohdistuvia vaikutuksia.

- **Päätöksenteossa ja päätösten toimeenpanon seurannassa tulee arvioida lapsiin ja nuoriin kohdistuvat vaikutukset.** Talouspäätöksissä, Sote-uudistuksessa ja kuntauudistuksessa tulee arvioida lapsiin ja nuoriin kohdistuvat vaikutukset.
- **Arviointiin tulee liittää YK:n lapsen oikeuksien komitean suosittama lapsibudjetointi,** jossa valtion ja kuntien talousarviota ja muita talouspäätöksiä seurataan lapsen oikeuksien näkökulmasta.

Lapset eivät muodosta yhtenäistä ryhmää, ja vaikutuksia tuleekin tarkastella erilaisten lapsiryhmien näkökulmasta. Vähemmistöryhmiin kuuluvien lasten oikeuksien toteutuminen on suurimmassa vaarassa. YK:n lapsen oikeuksien komitea on kehottanut (2011) Suomea tehostamaan pyrkimyksiään torjua kaikkia syrjinnän muotoja, kuten vammaisiin lapsiin, maahanmuuttaja- ja pakolaislapsiin sekä etnisiin vähemmistöihin kuuluviin lapsiin kohdistuvaa syrjintää.

- **Lapsivaikutusten arvioinnissa tulee erityisesti kiinnittää huomiota vähemmistöryhmiin ja eri tavoin heikommassa asemassa eläviin lapsiin.**

Päätösten tueksi tarvitaan ajankohtaista ja monipuolista tietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Tarvitaan lapsilta ja nuorilta suoraan kerättyä tietoa, erilaista tutkimustietoa ja tilasto-, rekisteri- ja indikaattoritietoa.

- **Lasten ja nuorten hyvinvointia kuvaava tiedontuotanto tulee turvata. Tulee myös luoda lasten hyvinvointi-indikaattoreita tarjoava verkkopalvelu. Julkisen vallan päätöksenteossa tulee hyödyntää tietoa nykyistä paremmin.**

Lapsiperheiden taloudellinen toimeentulo tulee turvata

Tällä hallituskaudella on päätetty puolittaa kotihoidon tukiaika vanhempien kesken, rajata subjektiivista päivähoito-oikeutta, leikata lapsilisä ja peruspalvelujen valtionosuuksia. Lapsilisän ja kotihoidon tuen reaaliarvo on tällä hetkellä merkittävästi alemmalla tasolla kuin 1990-luvun puolivälissä. Esimerkiksi ensimmäisestä lapsesta maksettavan lapsilisän reaaliarvo on vuodesta 1994 pienentynyt 20 prosenttia ja toisesta ja kolmannesta lapsesta noin 30 prosenttia. Lapsilisien reaaliarvo laskee entisestään, kun lapsilisien indeksikorotukset jätetään toteuttamatta vuosina 2013–2015 ja lapsilisä leikataan 2014 kehysriihen päätösten seurauksena.

- **Lapsiperheiden köyhyyttä tulee torjua kokonaisvaltaisella ohjelmalla, jossa yhdistyvät joustavat työn ja perheen yhteensovittamismahdollisuudet, laadukkaat palvelut ja riittävät perhe-etuudet.** Erityisesti tulee varmistaa yksinhuoltajaperheiden toimeentulo ja arjen sujuvuus, koska perhetyypeistä suurimmassa köyhyysriskissä ovat yksinhuoltajaperheet.

- **EU:n komission helmikuussa 2013 jäsenmaille antama Investoidaan lapsiin -suositus tulee toteuttaa:** <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:059:0005:0016:FI:PDF>
Suositus perustuu kolmeen kokonaisuuteen, jotka ovat riittävien resurssien saanti (vanhempien työllistymisen tukeminen ja riittävät perhe-etuudet), laadukkaat palvelut sekä lasten oikeus osallistua.
- **Lapsilisän ostovoiman kehitys tulee turvata palauttamalla lapsilisän indeksisidonnaisuus ja peruuttamalla kehysriihessä tehty lapsilisän leikkauspäätös. Lapsilisä tulee muuttaa etuoikeutetuksi tuloksi toimeentulotukea myönnettäessä.**
- **Lasten ja nuorten kohtuuhintaisia ja maksuttomia harrastuksia tulee lisätä vapaa-ajan palveluja koskevan lainsäädännön kehittämällä ja korvamerkityllä valtionavustuksella kunnille.**

Lisätietoja:

Ensi- ja turvakotien liitto:

Ritva Karinsalo, toimitusjohtaja, p. 0400 291 785, ritva.karinsalo(at)ensijaturvakotienliitto.fi

Mannerheimin Lastensuojeluliitto:

Mirjam Kalland, pääsihteeri, p. 050 598 8133, mirjam.kalland(at)mll.fi

Esa Iivonen, asiantuntijalakimies, p. 050 411 1562, esa.iivonen(at)mll.fi

Pelastakaa Lapset:

Hanna Markkula-Kivisilta, pääsihteeri, p. 050 462 1148, hanna.markkula-kivisilta(at)pelastakaalapset.fi

Riitta Kauppinen, kansalaistoiminnan päällikkö, p. 050 433 1260, riitta.kauppinen(at)pelastakaalapset.fi